

φικῶν ἀμαρτημάτων, ὅσον καὶ διὰ τὴν καλαισθητον καὶ κατὰ πάντα λαμπρὰν ἐμφάνισιν ἑνὸς ἔργου ζωῆς, ἑνὸς ἀθλοῦ τοῦ θαυμασίου ἱατροῦ Μητροπούλου, ἑνὸς ἔργου τιμῶντος τὴν Ἑλληνικὴν ἱατρικὴν ἐπιστήμην.

Π.Κ.Γ.

Ἐμμ. Σ. Κιαπόκα, Ἀνάλυση τοῦ Ἱπποκρατικοῦ ὄρκου (εἰσαγωγή, κείμενον, μετάφραση, σχόλια, νοήματα, ἀρχές, διδάγματα), Ἀθήνα 1981, σελ. 32.

Ὁ λόγιος γυμνασιάρχης Κῶ Ε. Κιαπόκας, ἀξιεπαίνως ἠσχολήθη μὲ τὸν γίγαντα τῆς πατρίδος του καὶ ἐπειδὴ τὸ ἐπ' ὀνόματί του παραδοθὲν συγγραφικὸν ἔργον εἶναι τεράστιον καὶ εἰδικόν, ἠσχολήθη μὲ ἓνα βραχὺ, ἀλλὰ περιώνυμον, μιᾶς σελίδος δημιούργημα, τὸν περίφημον Ἱπποκρατικὸν ὄρκον. Ὁ συγγραφεὺς παραθέτει τὸ κείμενον τοῦ ὄρκου, ἔναντι αὐτοῦ τὴν εἰς ἀπλὴν σημερινὴν γλῶσσαν μετάφρασίν του καὶ ἀκολούθως προβαίνει εἰς λεπτομερῆ ἀνάλυσιν τῶν νοημάτων του σχολιάζων τὰς ἐνεργείας καὶ τὴν συμπεριφορὰν που ὑπόσχεται νὰ ἐκτελέσῃ καὶ νὰ τηρήσῃ ὁ ὀρκιζόμενος νέος ἱατρός. Τινὰς τῶν ἐννοιῶν τούτων σχολιάζει ὁ συγγραφεὺς ὡς πρὸς τὴν ἱστορικὴν των ἐξέλιξιν, ἐξαίρει δὲ τὸ ἠθικὸν μεγαλεῖον ποῦ ἐκπηγάζει ἐκ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ κειμένου. Ὁ συγγραφεὺς συνεβουλεύθη ἀρξετὰ ἐκτεταμένην βιβλιογραφίαν ἑλληνικὴν καὶ ξένην εἰς τὴν ἐκπόνησιν τῆς μικρᾶς μὲν, ἀλλὰ μεγάλης σημασίας καὶ ἀξιεπαίνοῦ μελέτης ταύτης.

Π.Κ.Γ.

Κων. Ι. Καλλιφατίδου. Νεοανακτορικὴ Φελχανία ἀμφικτιονία Κρήτης, Θεσσαλονίκη 1982, σελ. 112.

Ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἄνω βιβλίου εἶναι ἐκ τῶν πλέον φιλοτίμων ἐργατῶν τῆς Παιδείας καὶ τῆς φιλολογικῆς Ἐπιστήμης καὶ ἀκάματος ἐρευνητής. Ἐσχολιάσθη παλαιότερον εἰς τὸν ΠΛΑΤΩΝΑ ἢ εἰς βιβλίον ἐκτεθεισα προσπάθειά του πρὸς ἀνάγνωσιν καὶ ἐρμηνείαν τῆς πινακίδος τῆς Φαιστοῦ. Βεβαίως δὲν ἀπετέλεσε μίαν ἀποκάλυψιν ἢ ἐρμηνεία του, ἀπετέλεσεν ὁμως μίαν ἐργώδη ἀναζήτησιν ἐρμηνείας καὶ ἔταμεν ἰδίαν ὁδόν. Τὸ θέμα τοῦ δίσκου τῆς Φαιστοῦ εἶδα τὸ 1979 ἀπασχολοῦν ὁμάδα ἐρευνητῶν Οὐγγρων μὲ ἔργον παρουσιασθὲν εἰς τὸ Συνέδριον Κλασσικῶν σπουδῶν τῆς Βουδαπέστης μὲ ἄλλην πορείαν σκέψεως. Δὲν ἔχει ἀξίαν μόνον ἢ λύσις ἑνὸς προβλήματος διὰ τὴν ἐπιστήμην, ὅσον ἢ προσπάθεια καὶ ἢ διαρκῆς ἀναζήτησις. Καὶ χάρις εἰς τοιαύτας ἀναζητήσεις ἀπεκρυπτογραφήθησαν ἡ ἱερογλυφικὴ καὶ δημοτικὴ τῶν Αἰγυπτίων, ἡ σφηνοειδῆς τῶν Ἀσσυρίων καὶ τῶν Χιτιτῶν καὶ ἡ Γραμμικὴ Β τῶν Ἑλλήνων.

Εἰς τὸ παρὸν βιβλίον συνεχίζει τὴν ἐρευνάν του διὰ τὸ ἀπώτερον ἱστορικὸν παρελθὸν τοῦ τόπου μας μὲ συσχέτισιν τῆς μυθικῆς παραδόσεως καὶ τῶν πορισμάτων τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐρέυνης. Πιστεύει ὅτι μὲ βᾶσιν τὰ πορίσματα τῶν ἀρχαιολογικῶν

έρευνών και με την έτυμολογική διερεύνηση των όνομάτων προσώπων και τόπων που μᾶς διεφύλαξε η μυθολογία θά ήτο δυνατόν να προσεγγίσωμεν την ιστορικήν ἀλήθειαν των προϊστορικών γεγονότων του τόπου μας.

Όκοθεν νοείται ότι η έτυμολογική διερεύνησις έχει ἀπεριορίστους κατευθύνσεις και συνεπώς η έρευνα εκάστου φιλολόγου και η προτιμωμένη έρμηνεία του έχουν τον χαρακτήρα της υποκειμενικότητας. Το ίδιοι δύναται να λεχθή και διά την έρμηνείαν των μυθολογικών πληροφοριών, ήτις ἐπιδέχεται ποικιλίαν ἀτελευτήτων εκδοχών.

Ἡ έρευνα ἀφορᾷ εἰς τόν Ἑλληνικόν χῶρον γενικῶς κατά τήν Β΄ χιλιετηρίδα, εἰδικότερον ὁμως ἀσχολεῖται μέ τά ἐν Κρήτῃ γεγονότα ἐκ τῆς ἀντιλήψεως ὅτι ἀρχικῶς ἡ Κρήτῃ ἦτο ἡ Ἑλλάς Ἑλλάδος, φυσικά δέ γίνεται συσχέτισις τῶν γεγονότων καί πρὸς τόν χῶρον τοῦ Εὐξείνου, τῆς Μ. Ἀσίας, τῆς Μεσοποταμίας καί τῆς Αἰγύπτου. Τό ἀξιόν σημειώσεως εἶναι ὅτι αἱ ἐρμηνεῖαι τοῦ συγγραφέως στηρίζονται εἰς τὰς ἰδίας γνώσεις καί εἰκασίας καί οὐδαμοῦ γίνεται ἐπικλήσις πειστηρίων ἐπικυρωτικῶν ἀπό συγγραφεῖς.

Ὁ συγγρ. εἰς τὰς ἀμφικτιονίας τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων βλέπει τήν ἀλληλεγγύην τῶν Ἑλλήνων, ήτις συνεχίσθη καί ἐπεβίωσε κατά τήν Τουρκοκρατίαν μέ τήν ἀδελφοποίησιν. Πρὸ τῆς ἀμφικτιονίας τῆς Ἀνθῆλης, ἦν τοποθετεῖ εἰς τὸ 1525 π.Χ., τάσσει τήν ἐν Κρήτῃ ἀμφικτιονίαν τῶν Μινωϊκῶν κέντρων συμψηχθεῖσαν μετὰ τὸν σεισμόν τοῦ 1700 π.Χ. ὑπὸ τὸ ὄνομα FELXANIA. Ἀπὴ περιελάμβανε τὰ τέσσαρα κέντρα τῆς νήσου: Κνωσόν, Φαιστόν, Μάλια, Ζάκρον καί εἶχεν ὑπέρτατον (ἀνακτα) τὸν τῆς Κνωσοῦ Μινώταυρον ἢ Μίνωα. Ἡ διοίκησις ἦτο συλλογική μέ τέσσαρας θεοὺς λατρείας. Οἱ 7 νέοι καί 7 νέαι ἐξηγοῦνται ὡς ἐγγενεῖς μαθητευόμενοι διά τὰ ἀνώτερα ἀξιώματα κρινόμενοι ἀπὸ τοὺς Φελχανοδίκας. Αἱ φυλαὶ τῆς Φελχανίας ἦσαν πέντε: Δωριεῖς - Ἀχαιοὶ - Πελασγοὶ - Αἰολεῖς καί Κύδωνες. Ἡ Κρήτῃ εἶχεν ἐμπόριον μέ τήν Κριμαίαν καί σχέσεις πρὸς τὸν Καύκασον - Κοχλίδα. Ὁ Καύκασος καί ὁ ἐκεῖ τιμωρηθεὶς Προμηθεὺς κλέπτης τοῦ πυρός συμβολίζουν ὅτι ἐκεῖθεν προήλθον οἱ τεχνῖται ποὺ κατεργάζοντο τὰ μέταλλα μέ ὑψικαμίνοους. Ἐνεκεν ἐρίδων Κυδῶνων καί ἱερατείου, τὸ δεύτερον ἔφερον εἰς Κρήτην τοὺς Μυκηναίους τὸ 1450. Οἱ Μυκηναῖοι ὁμως ἔνεκεν τῶν μετάλλων συνεπλάκησαν μέ τοὺς Χιτιτίτας, διὸ καί ὁ Ἀγαμέμνων κατέλαβε τὸν Ἑλλήσποντον ἀποκλείσας τήν Τροίαν χωρὶς νά τήν πολεμήσῃ. Ὡς τεκμήριον παραθετεῖ ἐπιστολὴν Χιτιτίτου βασιλέως πρὸς τὸν ἀνακτα τῶν Ἀχαιῶν. Τὸ 1190 τὸν θανόντα Arnuwanda διαδέχεται ὁ Supiluliuma (δηλ. Ὑπερολύμπιος - τοῦ Καυκασίου Ὀλύμπου). Τὸ 1184 οἱ Δωριεῖς μέ τοὺς Καυκασίους ἠνώθησαν μέ τὸν Ἀγαμέμνονα εἰς τήν Τροίαν. Τὸ 1174 ἐκινήτοποιήθησαν οἱ Εὐρυπόντιοι Φιλισταῖοι (Εὐρύς πόντος = τὸ Αἰγαῖον) μέ Καυκασίους καί Τυρρηνοὺς, κατέστρεψαν Συριακὰς πόλεις καί ἠπέλησαν τήν Αἴγυπτον. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐκινήθη πρὸς τήν δυτικὴν Μεσόγειον ἐγκαθιστῶν ἐμπορεῖα εἰς μεταλλοφόρους περιοχάς. Τὰ Πυρηναῖα (ἐκ τοῦ βρυαία=έγγυος) περιέχουν εἰς τὰ σπλάγγνα των μέταλλα. Ὁ Ὀδυσσεὺς μετέβη εἰς Σκωτίαν καί Ὁρκάδας νήσους (Orkney) καί πιθανῶς ἡ Σκωτικὴ γκάϊδα προέρχεται ἀπὸ τὸν ἄσκαυλον τῶν Εὐρυποντιῶν τοῦ Ὀδυσσεῶς. Ὁ θρύλος τοῦ φόνου τοῦ Ἀγαμέμνονος ὑποδηλοῖ τήν προβολὴν τῶν Λακῶνων βασιλέων. Οἱ Ἀχαιοὶ ἐστήριζον τήν οἰκονομίαν, ὁ δὲ Ἀχαιὸς Τληπόλεμος πρωτοέσπειρε σῖτον τὸ 1409 π.Χ. κατά τὸ Πάριον Χρονικόν. Ὁ Ὅμηρος καλεῖ τοὺς Ἀχαιοὺς Δαναοὺς καί Ἀργεῖους. Δαναὸς εἶναι ὁ κάτοικος δαναῆς (ἀνύδρου) γῆς. Κᾶρες ἦσαν οἱ ἰδιοκτῆται γῆς, Λέλεγες τὸ πλῆθος. Δαναός, Πελασγός καί Ἴων σημαίνει ναυτικὸς τῆς ἀμμώδους γῆς, ἔμπορος. Γίνονται έτυμολογι-

καὶ ἐρμηνεῖαι τῶν ἐννοιῶν Βουτάδαι, Ἐτεόκρητες, κράταρ, δελφοί, τελχίνες, Κάβειροι, αἰολεῖς, εἰλωτες, εἰλιχθόνιος, ἐριχθόνιος, Κύδων, Ὀρφεὺς <δρπαξ διονύσου>, δία, δαίμων, θεὸς <θεατός>, Ζεὺς, <ὑψιστος>. Ἐκ τῶν συσχετίσεων ὁ συγγρ. συνάγει ὅτι κατὰ τοὺς Νεοανακτορικοὺς χρόνους ὑπῆρχεν εἰς Κνωσσὸν γεωργικὸν ἴνστιτούτον, εἰς τὰ Μάλια παιδεία κορασίδων, εἰς Φαιστὸν παιδαγωγικὸν Ἰνστιτούτον καὶ μουσεῖον τεχνῶν, ἀπὸ τὸ ὁποῖον διεσώθη μόνον ὁ δίσκος τῆς Φαιστοῦ. Ἐπίσης διευκρινίζονται γεγονότα τῆς Πελοποννήσου καὶ ταραχαὶ εἰς τοὺς Χιττίτας καὶ τὴν Αἴγυπτον καθὼς καὶ θρησκευτικαὶ ξιρίδες, δοξασίαι καὶ ἀστρολογικαὶ ἐπιδόσεις. Ἄξια συζητήσεως εἶναι τὰ περὶ ἡμερολογίου καὶ μεταβολῶν του κατὰ περιόδους —τὸ νέον ἱερατεῖον καθιέρωσεν ἔτος τριῶν τριμήνων καὶ ἑννέα μηνῶν ὧν ἕκαστος εἶχε 40 ἡμέρας— τὰ περὶ Ὀρφέως καὶ Ὀρφισμοῦ καὶ ἡ ἐκτεταμένη διαπραγματεύσις περὶ θεῶν καὶ λατρείας καὶ μονοθεΐας Ὀρφικῶν. Περὶ Ὀρφικῶν μετὰ μεταφράσεως τοῦ κειμένου των καὶ ἀναλύσεως τῶν περὶ ἀστρων γνώσεών του ὑπάρχει ἐκτεταμένη ἔκθεσις ἐν τῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ τοῦ Ἡλίου ὑπὸ Ἰ. Πασσᾶ καὶ Σπ. Μαγγίνα εἰς τὸν τόμον ΚΔ', ἐκδόσεως 1982. Ἐπίσης ἐρμηνείας παρέχει ὁ συγγρ. περὶ γενέσεως τῆς Τραγωδίας καὶ κωμωδίας. Περὶ τοῦ ἔπους ὁ συγγρ. πιστεύει ὅτι ἡ Ἰλιάς καὶ Ὀδύσεια ἀποτελοῦν μεγαλειώδη σύνθεσιν. Ὀμηροὶ ὁπάονες ἦσαν οἱ ἥρωες τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου καὶ «Νέστωρ ἦτο ὁ Ὀμηρος», καταγράψας ὡς σοφὸς πρῶτος σύμβουλος τοῦ Ἀγαμέμνονος τὰ γεγονότα πρὸς κατανομήν τῶν ἄθλων. Τὸ χρονικὸν τοῦ Νέστορος περιῆλθεν εἰς ἱερομουσαίους τοῦ Ἀπόλλωνος, οἱ ὁποῖοι εἰς γλῶσσαν μικτὴν κοινὴν κατ' ἐντολήν τοῦ ἀνακτος ἐποίησαν τὴν Ἰλιάδα, ἀγῶνα Ἑλλήνων κατὰ Χιττιτῶν. Καὶ τὸ Ἀρχεῖον τῶν περιηγήσεων τοῦ Ὀδυσσεῶς, ὑπ' αὐτοῦ καταγραφέν, ἀφιέρωθη εἰς τὸ ἱερόν τοῦ Ζήκρου ὁπόθεν οἱ ἱερομουσαῖοι συνέθεσαν τὴν Ὀδύσειαν. Πλαστὸν εἶναι καὶ τὸ ὄνομα ἀκόμη Ἡσίοδος (ὅπερ εἶναι ἀναγραμματισμὸς τοῦ ἴση ὁδός), οὗ τὰ ἔργα ἐποιήθησαν ὑπὸ τοῦ ἀνακτορικοῦ ἱερατείου τῆς Κνωσοῦ. Ὡς πρὸς τὴν γραφήν, αὕτη εἶναι κατὰ τὴν πηγὴν τῆς Κρητικῆς, βαθμιαίως λαβοῦσα διαφόρους μορφάς, τὸ δὲ 1350 διεμορφώθη ἢ μινωϊκῆ φθογγικῆ γραφῆ εἰς τὸ ἱερομουσεῖον τῆς Φαιστοῦ, παρὰ τὴν ὁποῖαν ἡ πόλις Φοινίκη, ἐξ ἧς τὰ γράμματα ἐκλήθησαν Φοινικῆα καὶ ὄχι ἐκ τῆς Συριακῆς Φοινίκης.

Ὡς ἐλέχθη τὰ συμπεράσματα τοῦ συγγραφέως δὲν φέρονται ἐπικυρούμενα, ἀλλὰ ἀποτελοῦν προσωπικὰς ἐρμηνείας ἐξ ἐτυμολογίας καὶ ἀρχαιολογικῶν δεδομένων. Ἄν γίνωνται γενικῶς ἢ μερικῶς ἀποδεκτὰ εἶναι ἄλλο θέμα. Πάντως ἀξιοθαύμαστος εἶναι ὁ ἐρευνητικὸς ζήλος καὶ ἡ πολυμάθεια τοῦ συγγραφέως.

Π.Κ.Γ.

Μιχ. Ἀθ. Καλινδέρη, Ὁ βίος τῆς Κοινότητος Βλάτσης ἐπὶ Τουρκοκρατίας εἰς τὸ πλαίσιον τοῦ Δυτικομακεδονικοῦ περιβάλλοντος, Δημοσιεύματα τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν ἀρ. 58, Θεσσαλονίκη 1982, σελ. 539.

Ὁ συγγραφεὺς, παλαιὸς καὶ διακεκριμένος ἀνώτερος λειτουργὸς τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, ἀσχολούμενος παλαιόθεν μετὰ τὴν διερεύνησιν τῶν πάσης φύσεως Δυτικομακεδονικῶν ἀρχαίων καὶ στοιχείων διὰ τὴν διαπίστωσιν τῶν ὄρων τοῦ βίου τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς τῶν παλαιότερων χρόνων καὶ δημοσιεύσας κατὰ καιροὺς πλή-